

פרשת קד'ש'ים

צורה תעשיתית – קדשים

מאזני צדק...? יהיה לכם – דיוק "על קוצו" של גרם! זו הדרך להתקדש?

פרשת **קדשים** פותחת בציוויו של הקב"ה לעם ישראל, "**קדשים** תהיו, כי **קדוש** אני ה' אלקיכם". כאשר אנו שומעים על ציווי כזה המופנה לכל אחד ואחת מאיתנו, מתקבלת אצלנו הבנה לכאורה, שכדי להגיע למדרגה הנדרשת של "**קדשים**", עלינו לעסוק כל הזמן בדברים שברומו של עולם, באמצעות עיון, הגות, מחשבה וכיו"ב. ומפתיע לגלות שלאחר מספר מצומצם של פסוקים, בהם מוזכרים בני ישראל על מצוות שניתן לראות בהן, מצוות שבין אדם לקונו, מופיעות מצוות "מסחריות" רבות, ששייכות לתחום שבין אדם לחברו, כמו "לא תעשו עול במשפט **במדה** במשקל ובמטרה". ומוזר שהתורה כורכת "בנשימה אחת" את **המשפט**, תחום חשוב מאוד לכאורה, עם **המדה** המשקל והמשורה. התורה אינה מסתפקת בכך ומוסיפה ומבהירה, "**מאזני צדק** אבני צדק איפת צדק והיו צדק יהיה לכם". התוספת מפתיעה במיוחד, בהתחשב בכך שמדובר בעניינים הנראים קלי ערך ומשקל יחסית, או עוסקים בקטנות חלילה, כמו הקפדה על דיוק במשקלות. ויש מקום לשאול, האם משקולת של 1 ק"ג, שמשקלה העדכני והמדויק הוא 999 גרם, היא זו שתמנע ממני להיות קדוש?

מאוחר יותר, בספר דברים, אנו מגלים החמרה נוספת, "**לא יהיה לך בכיסך אבן ואבן גדולה וקטנה**: **לא יהיה לך בביתך איפה ואיפה גדולה וקטנה**", כלומר שהאיסור אינו רק על שימוש במשקלות "מזוייפים", אלא אפילו על החזקתם ברשותנו, ובכל רגע בו אנו מחזיקים ברשותנו אמצעים כאלה, אנו עוברים חלילה, על מצוות לא תעשה. ואין המדובר בסתם מצוות לא תעשה. חז"ל טורחים להבהיר לנו שהתורה עורכת הקבלה בין החנווני השוקל סחורה ללקוחותיו ובין הדיין. ומסתבר, שלא זו בלבד שאי עמידה במידה, מהווה מכשול בדרך להתקדשות, אלא שלפי חז"ל היא אף מוליכה לכיוון ההפוך חלילה, "מלמד שהמודד נקרא דיין, שאם שיקר במידה קרוי עוול, שנאוי ומשוקץ, חרס ותועבה, וגורם חמשה דברים: מטמא את הארץ, ומחלל את השם, ומסלק את השכינה, ומפיל ישראל בחרב ומגלה מארצם". כינויי הגנאי המוטחים במי ש"שיקר במידה" והתוצאות החמורות להן הוא גורם במעשיו, דומים בחומרתם רק לאלה שמייחסים חז"ל לעבודה זרה, לגילוי עריות ולשפיכות דמים, איסורים שלגביהם קובעת ההלכה, שאם כופים אדם לעבור עליהם, כי אז, "יהרג ואל יעבור".

מה פשר החומרה הגדולה, המסותרת במעשים אלו, עד שהיא גוררת אחריה התייחסות קשה שכזו? וכיום, כאשר כלי המדידה האלקטרוניים והדיגיטליים מחליפים את הכלים המכאניים, כשאין כמעט שימוש במאזניים הבנויות על אבנים/משקולות, ואין בנמצא כלי מדידה מיוחדים למכירת שמן או יין מחביות, איך יכולים אנו להביא לידי ביטוי את הצד הרוחני הגלום במצוות אלו, ואת הצדדים הייחודיים להן, המשתקפים בשמותיהם של כלי המדידה השונים?

כדי שנוכל להשיב על השאלות שלעיל, עלינו לעלות לשורשיהן של המילים **מדה**, **צדק**, **מאזנים**, ו**אבן**. מכיוון שהדרישה מאיתנו היא שהמידות תהיינה מידות **צדק** (**מאזני צדק** אבני צדק איפת צדק והיו צדק), נפתח במילה זו. הרש"ר הירש קושר את השורש **צ.ד.ק** אל ה**צדק**, דרך השורש הדומה לו, **ש.ד.ך** (להציע כלה לרווק). לכן הוא רואה בשורש זה משמעות של לספק למי שצריך, את האמצעים הדרושים/הראויים לו. ונראה, שהסבר זה מתאים יותר לעשיית ה**צדקה**, שהיא רק זווית אחת הנגזרת מה**צדק**. ה**צדק** קשור יותר למשפט, כפי שאנו רואים בהגדרת תפקידם של השופטים, "וְשָׁפְטוּ אֶת הָעָם מִשְׁפַּט צֶדֶק", כלומר, שבמשפט אנו מחפשים את האמת ואל לנו להתחשב בצרכיו של מי מהצדדים, כפי שהתורה מצווה, "לא תעשו עול במשפט לא תשא פני דל ולא תהדר פני גדול".

רמז למאפייני ה**צדק** ניתן למצוא באותיות המרכיבות את המילה **צדק**. שתי האותיות הראשונות, 'צד', מלמדות על כך שיש כאן עניין של עיסוק בצדדים, כמו במילה **צדע**, המתייחסת לחלק מהראש של**צד** העין (**צד-עין**), או השורש **צ.ד.ה** שעניינו כמו מארב בצד הדרך. השופט מוצא עצמו בין שני צדדים, לפחות, המאשימים זה את זה, כשבסופו של התהליך על השופט "לקחת צד". וכיצד יצליח השופט לשפוט **צדק**? כאן אנו זוכים לרמז מהסיפא של המילה, 'דק'. מכיוון שה**צדק** אינו חד-משמעי, וכל^[11] אחד מהצדדים נוטה להאמין שהוא הצודק, חשוב כאן מאוד ה**דיוק** וכל סטייה **דקה** או קבלת מידע חסר, עלולים להטות את הכף לצד ההפוך מן ה**צדק**. שני מאפיינים אלה קיימים גם אצל ה**צדיק**. כאשר הוא מתבונן בעמיתו, ביהודי אחר (אפילו מי שנחשב רשע), הוא מנסה לחפש בו **צדדים** חיוביים, **דקים** ככל שיהיו, כדי שיוכל ללמד עליו זכות באמצעותם, וכדי להשתמש בהם כמנוף ולהעצים את החיוב שבו (על פני השלילה).

ומה עם ה**מאזנים**? ומה פשר השם שלהם? על דרך פנימיות, שורש המילה הוא **א.ז.נ**, שעניינו **איזון** ושייוי משקל. אך אם נחפש בתורה אחר המילים הנגזרות משורש זה, נגלה להפתעתנו דווקא את ה**אזן**, איבר השמיעה, ואת פעולת ה**האזנה** שמהן נגזרת כנראה המילה **מאזנים**. ה**מאזנים** בנויים על שתי כפות, שבאמצעותן ניתן להכריע מה כבד יותר, מה שמונח על הכף הימנית או מה שמונח על הכף השמאלית. באמצעותם ניתן גם ל**אזן**, ע"י הוספת משקל לכף הגבוהה (הקלה) או ע"י החסרה מהכף הנמוכה (הכבדה) עד שהמחוג עומד לו ניצב. ומה לכל זה ול**אזנים**? מעניין לדעת שהאיבר המאפשר לנו לשמור על שיווי המשקל של הגוף, נמצא באוזן הפנימית שלנו. כאשר הגוף אינו מאוזן פיזית (אין שיווי משקל), גורם איבר זה להטיה של הגוף לכיוון הנכון, להעברת עודף משקל לצד החסר ומאפשר איזונו של הגוף, בעמידה, בהליכה ובכל מצב בו מתבקש שיווי משקל.

ואם נשוב אל השופט בין שני הצדדים, הרי כמעט בכל המקרים, הוא לא היה נוכח בזירה בזמן בו התרחשו הדברים בין שני הצדדים, וממילא, חוש הראייה שלו פחות רלבנטי. את המידע הנחוץ הוא מקבל ע"י האזנה לדברי הצדדים, או לדברי העדים, באמצעות האוזן. ומהו תפקידה של האוזן? לשאלה זו כמו משיב איוב, "הלא אֶזְנֵן מְלִין תִּבְחָן". אוזנו של השופט אמורה להיות חדה וכרויה, מחד גיסא, ולקלוט כל פירור של מידע, על כל הניואנסים הדקים שבו. מאידך, אמורה אזנו גם לשמש כמסננת, הבוררת את העיקר מן התפל, וגם לתת את המשקל הראוי לפרטי המידע השונים, שהתקבלו משני הצדדים. שתי האוזניים, משני צידי הראש, כשתי כפות המאזניים, כמו אמורות להיות מוטות האחת לעבר הצד האחד המשמיע טיעוניו, והשנייה כלפי הצד השני, ו"האוזן הפנימית" (לא הפיזית), אמורה לבחון ולשקול את הדברים, אלה כנגד אלה. הדברים קשורים אולי, גם לציווי של התורה לגבי עבד עברי שאינו רוצה לצאת לחופשי בתום שש שנות עבודה אצל אדונו, "וְרָצַע אֲדָנָיו אֶת אֶזְנוֹ בְּמַרְצֵעַ וְעִבְדוֹ לְעַלְמָם". העבד איבד את חוש שיווי המשקל שלו, אוזנו כמו איבדה את כושר הבחינה והשיפוט של הדברים. כך שבמקום לעמוד מאוזן על רגליו שלו, הוא נשען ונסמך על אדונו, ובהתחשב במומו, שם מקומו.

מפאת קוצר היריעה נוסיף ונתייחס רק אל המילה **מְדָה**, המייצגת בתורה, את מידת האורך, ובלשון חז"ל את המידות כולן (אורך, משקל, נפח וכיו"ב). כהמשך למצווה המחייבת אותנו לשמירת המידות, ולאיסור על זיוף אמצעי המדידה, התורה כמו מנמקת באותו הפסוק, "אֲנִי הִי אֱלֹקֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם". אי עמידה במצוות אלה, כמו סותרת, עד כדי נתק חלילה, את הקשר הקיים בינינו ובין הקב"ה. כאשר אנו באים למדוד קירבה בין שני עצמים גשמיים, אין לנו אלא קירבה גיאוגרפית הנמדדת במידת אורך, מטרתית בד"כ (מיקרומטר, קילומטר ועד שנות אור), אך יחידות מידה אלה אינן תופסות ברוחני. כיצד ניתן למדוד קירבה ברוחני? התשובה לכך כמו רמוזה באותיות המילה **מְדָה**, אך בסדר שונה, **ד.מ.ה** (דמיון). הקירבה הרוחנית, בין שני אנשים למשל, נמדדת על פי מידת הדמיון שבין מידותיהם.

מעניין שהמילה **מְדָה** אינה משמשת רק בתחום הפיזי הגשמי. תכונות ומאפיינים של הנפש האנושית, אף הם קרויים מידות, וכמו שיש מידות טובות יש גם מידות מהצד ההפוך. על דרך הפשט, ה**אָדָם** קיבל את שמו בגלל שחומר הגלם ממנו נברא, הוא "עֶפְרָ מִן הָאֲדָמָה". אך עדיין ניתן בו גם "חֶלֶק אֶלֹקִים מִמַּעַל", ככתוב "וַיִּפַח בְּאַפָּיו נְשִׁמַת חַיִּים". יוצא שב**אָדָם** יש נטייה בפוטנציה לשני כיוונים הפוכים, אל הגשמיות הארצית וְהַיִצְרִית מצד אחד, ואל הרוחניות והאלוקות מצד שני. על דרך פנימיות, רמוזה נטייתו הרוחנית של ה**אָדָם** אף היא בשמו, שמרמז על השאיפה "אֲדָמָה לְעֵלְיוֹן", ובכך אתקרב אליו. ולא לחינם מציינת התורה ש"וַיִּבְרָא אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ", כי על האדם לדעת שטמונים בו הכלים באמצעותם הוא יכול להתקרב אל הקב"ה ולהי**דמות** אליו (בְּצַלְמוֹ כמו רומז לצילום/תמונה של ימינו).

אלא מאי, שהקב"ה כמו העלים את עצמו בעולם שברא (עולם מלשון העלם), וכאמצעי להסתרה כמו קיבלנו את חוקי הטבע, שכאילו "מספקים" לנו תשובות לשאלותינו. הקב"ה מצפה מאיתנו שנחפש אותו, שנמצא אותו ושנתקרב אליו באמצעות המצוות. חוקי הטבע הגשמיים מייצגים אף הם כללים רוחניים ובגימטריא, הטבע = **אֱלֹקִים** (עם ה' במקום ק'). אחד מחוקי הטבע "קובע" שבין כל שני גופים ביקום קיים כוח משיכה, שניתן לחשוב על פי נוסחה פשוטה יחסית. כוח המשיכה שבין שני הגופים תלוי במסה של כל אחד מהם (כמות החומר) ובמרחק שביניהם. וכאן מתגלה דבר מוזר לכאורה, ששינוי קטן יחסית, במרחק שבין שני הגופים, גורם לשינוי גדול יותר משמעותית בכוח המשיכה שביניהם. הקטנת המרחק שביניהם בשליש למשל, תגרום לכך שכוח המשיכה ביניהם יגדל ביותר מפי שתיים, לעומת כוח המשיכה שהיה ביניהם קודם לכן. לעומת זאת, הגדלת המרחק עד כדי פי שתיים, תקטין את כוח המשיכה פי ארבע!

עלינו לקחת זאת לתשומת ליבנו. כי אנו אמורים לדבוק במידותיו של הקב"ה, ובמיוחד בי"ג מידות הרחמים הנזכרות בתורה, "מה הוא רחום אף אתה רחום, מה הוא חנון אף אתה חנון...". וכנגד התקרבות קטנה מצידנו, אנו מוצאים בחז"ל את הבטחתו של הקב"ה, "פיתחו לי פתח כחודה של מחט ואפתח לכם פתח כפתחו של אולם". ומצד שני, התורה כמו מזהירה אותנו, "אם תעזבני יום, יומיים אעזבך", כי בתמונה מסתתר עוד כוח, שאסור לשכוח את דבר קיומו. מדובר ביצר שמנסה להטות אותנו אל הצד השני ומפתה אותנו שלא להקפיד יתר על המידה בשמירת המידות. "מה כבר יכול גרם אחד, או סנטימטר, לשנות?!". ולכן באה האזהרה החמורה על שמירת המידות. כל סטייה קטנה במידה, במרחק מהקב"ה, עלולה לגרום להחלשה גדולה מאוד יחסית, בכוח המשיכה שלנו אליו, ובו זמנית, להגדיל באופן משמעותי את כוח המשיכה של הצד האחר (סיטרא אחרא) העומד מהצד ההפוך לקדושה, עד כדי נפילה לידינו, חלילה.

לכן קרויים המשקלות בלשון התורה אבנים, **אָבֵן** מלשון **בְּנֵן**. המידה והדיוק הן אבני הבניין של החיים, ה-אלפבית שלהם. שימוש באבנים חסרות, ודי באבן מרכזית אחת מזוייפת, עלול לגרום לקריסתו של כל המבנה על יושביו. לעומת זאת, בנייה עם אבנים "שלמות", שאינן חסרות, תאפשר להעמיד בנין יציב עדי עד.

דבר חסידות

צריך החסיד להיות שנון, אך על שנינותו להיות מכוונת פנימה.

(ספר השיחות תש"ה)

שבת שלום ומבורך

ח / ח / ח / ח

אם ברצונך לקבל את הגיליון ישירות, במייל או במסרון, אנא פנה אל hhananme@gmail.com או לטלפון 052-569-9691.